

Projekt

z dnia 11 maja 2021 r.
Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA SŁUPCY**

z dnia 2021 r.

**w sprawie Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie na lata 2021-2025**

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.)¹⁾ w związku z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.)²⁾ oraz art. 6 ust. 1 art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.)³⁾ Rada Miasta w Słupcy uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025, stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Słupcy.

§ 3. Traci moc uchwała nr LII/292/10 Rady Miasta Słupcy z dnia 28 października 2010 r. w sprawie uchwalenia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2020.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2020 r. poz.1378
²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2020 r. poz. 2369
³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2020 r. poz.956

Załącznik do uchwały Nr

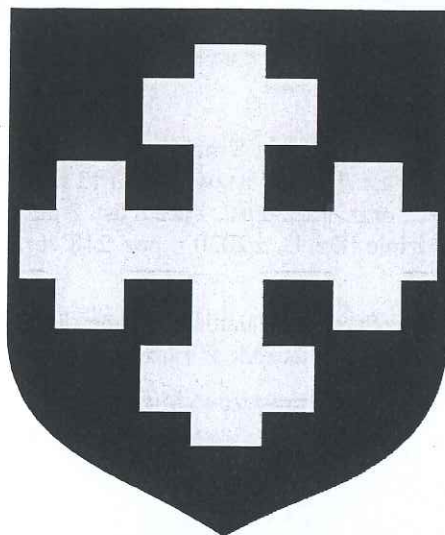
Rady Miasta Słupcy

z dnia2021 r.

MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY

W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

NA LATA 2021-2025

MAJ 2021 ROK

I. WSTĘP

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym a także wywołującym cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. "Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18 i 71 wskazuje, że instytucja rodziny jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej, zwłaszcza poprzez udzielanie szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej. Przepis art. 33 wskazuje ponadto, że kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, zaś zgodnie z art. 72 Konstytucji, Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzwieciem i demoralizacją"¹⁾.

Jednostki samorządu terytorialnego opracowują i realizują program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przy czym art. 6 tej ustawy zawiera odesłanie do zasad określonych w przepisach dwóch innych ustaw: ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej. Ważnym zadaniem miasta w tym zakresie jest udzielanie wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie poprzez prowadzenie różnego rodzaju poradnictwa, podejmowanie działań interwencyjnych i zapewnienie tym osobom miejsc w ośrodkach

¹⁾ Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020

wsparcia. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. w tym:

- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie Zespołów Interdyscyplinarnych.

2. Podstawy prawne Programu:

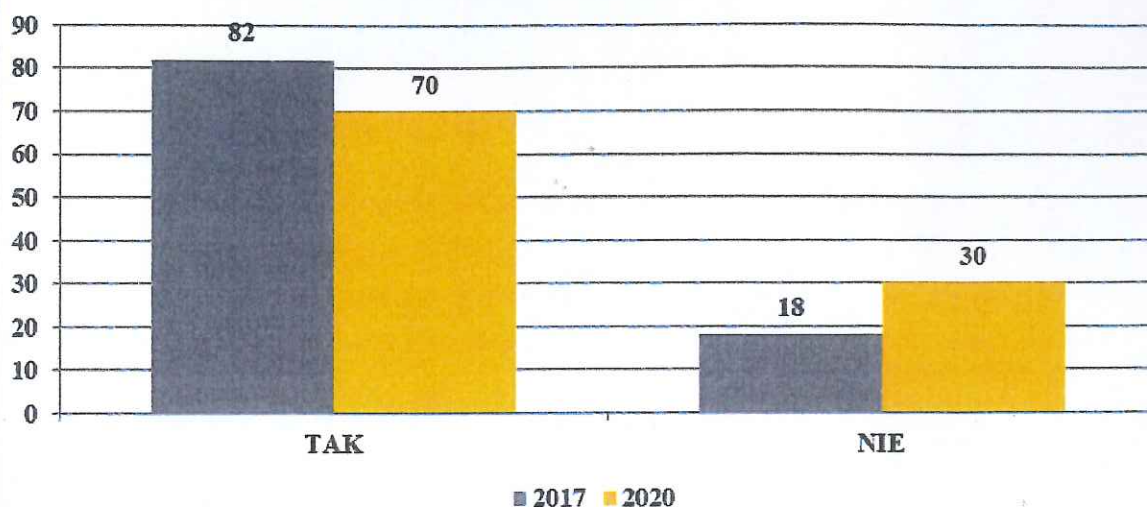
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz.U.2009, Nr 114, poz. 946).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz 218),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodzin i pieczy zastępczej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1111),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2019 roku poz.730),
- Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn.zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku w sprawie procedury " Niebieskiej Karty" oraz wzorów formularzy „ Niebieska Karta" (Dz.U. z 2011 r. Nr 209 poz.1245).

II. OPIS ZJAWISKA NA PODSTAWIE DIAGNOZY

"Poruszanie tematu przemocy w badaniach ankietowanych zawsze jest obarczone pewnym ryzykiem. Często osoby ankietowane, widząc temat ankiety wycofują się, nie odpowiadają lub pomijają pewne pytania bądź też wprost negują zasadność prowadzenia tego rodzaju badań. Jednak przemoc, zwłaszcza ta mająca miejsce w środowisku rodzinnym, jest na tyle ważna, że warto podejmować próby analizy zjawiska, by móc precyzować działania profilaktyczne. W związku z powyższym temat przemocy ponownie pojawił się w badaniach prowadzonych wśród mieszkańców Słupcy.

Poprosiliśmy mieszkańców, by tak jak w roku 2017 ustosunkowali się do pewnych stwierdzeń. Pierwsze z nich dotyczy zakazu stosowania kar fizycznych, zwłaszcza wobec dzieci. Jak wiemy funkcjonuje w polskim prawie taki zakaz. Kary fizyczne, co zostało wielokrotnie udowodnione w badaniach, powodują trwałe szkody w psychice dziecka, niejednokrotnie rzutując na całe dorosłe życie. Jednocześnie trudno doszukiwać się jakichkolwiek pozytywnych aspektów tej formy konsekwencji. Wśród dorosłych mieszkańców Słupcy głosy dotyczące stosowania kar fizycznych podzieliły się, jednak ponownie większość badanych (70%) uważa, że ich stosowanie powinno być zakazane prawem. Niestety jest to jednak nieco mniej niż w poprzednich badaniach, co może sugerować spadek wiedzy mieszkańców w zakresie długofalowych skutków stosowania kar.

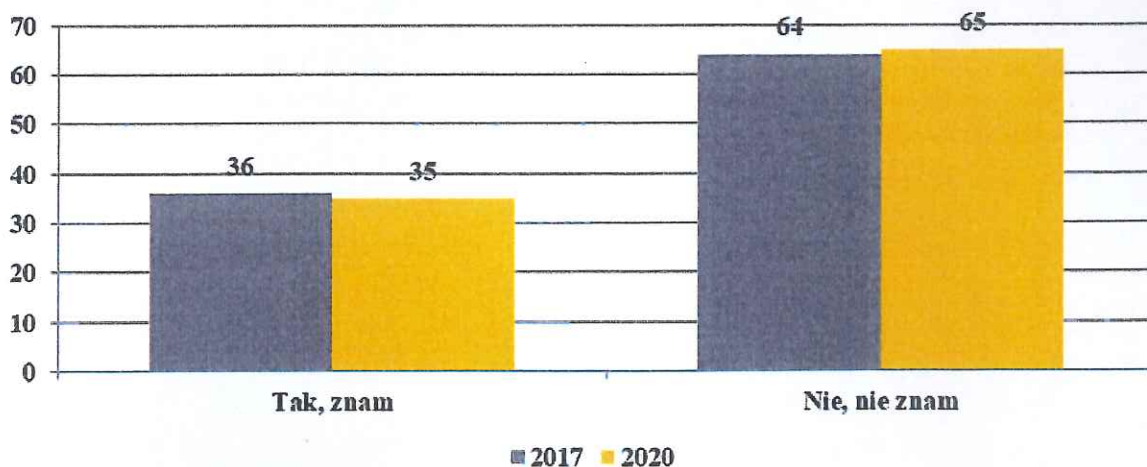
Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem?

Na szczęście, jeśli chodzi o stwierdzenie czy kary fizyczne stosowane w stosunku do dzieci są dobrą metodą wychowawczą możemy zaobserwować pozytywny trend. Tylko jedna osoba udzieliła twierdzącej odpowiedzi, podczas gdy w 2017 roku było to 13 osób, a więc widać zdecydowany spadek.

W kolejnym pytaniu ankiety respondenci ponownie zapytani zostali o to, czy znają w swoim otoczeniu osoby, które doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony najbliższych.

Czy znasz osoby z Twojego otoczenia, które doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony swoich najbliższych?

Bardzo zbliżony odsetek badanych deklaruje, że zna w swoim otoczeniu osoby doznające przemocy – 35% udzieliło tym razem twierdzącej odpowiedzi. Niestety nie można mówić o diametralnej zmianie w zakresie zjawiska przemocy, a więc niezbędne zdaje się podejmowanie działań w tym zakresie.

W ostatnim pytaniu respondenci mieli ponownie odnieść się do kwestii tego, czy przemoc w rodzinie jest prywatną sprawą i inni nie powinni się wtrącać. Podobnie jak w roku 2017, większość respondentów nie uważa przemocy za sprawę prywatną, w którą nikt nie powinien się wtrącać –

97% wyraziło takie zdanie. Wzmacnianie takiej postawy jest niezwykle istotne. Warto jednak dodać do tego np. rzetelne informacje dotyczące zjawiska przemocy, zwłaszcza w środowisku rodzinnym oraz form pomocy dostępnych na terenie miasta dla osób borykających się z tym problemem²⁾.

DANE STATYSTYCZNE Z ZESPOŁU INTERDYSCYPLINARNEGO DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Rok	Liczba prowadzonych Niebieskich Kart	Liczba zamkniętych Niebieskich Kart	Liczba zawiadomień do organów ścigania	liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	Liczba posiedzeń grup roboczych
2017	37	27	3	36	114
2018	42	27	5	39	28
2019	58	31	8	44	50
2020	45	30	2	43	45

DANE STATYSTYCZNE Z PUNKTU KONSULTACYJNEGO

Rok	Liczba udzielonych konsultacji ofiarom przemocy domowej	Liczba udzielonych konsultacji sprawcom przemocy domowej	Liczba udzielonych konsultacji dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych przemocą domową
2017	5	4	2
2018	5	3	2
2019	3	2	2
2020	6	4	6

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Bardzo istotnym problemem w społeczności lokalnej miasta jest według dorosłych mieszkańców także przemoc. Sami także deklarują, że znają osoby, które doznają przemocy od osób najbliższych (35%). Ważna jest zatem edukacja zarówno dorosłych, jak i młodych ludzi, w zakresie reagowania i przeciwdziałania przemocy w swojej grupie społecznej. Istotne jest także przekazywanie mieszkańcom miasta informacji, gdzie na terenie Słupcy można uzyskać pomoc w sytuacji, kiedy doświadcza się przemocy bądź też jest się jej świadkiem.

Godna podkreślenia jest postawa dorosłych mieszkańców miasta wobec zachowań przemocowych. Mieszkańcy dość zgodnie zadeklarowali, że fizyczne karanie dziecka nie jest odpowiednią metodą wychowawczą. Nie uważają także przemocy w rodzinie za sprawę prywatną, w którą nie należy ingerować. Należy wzmacniać taką postawę dorosłych i kształtować ją także w młodszych pokoleniach.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych.

2. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to metoda, która pozwala zidentyfikować mocne, słabe strony oraz szanse i zagrożenia jakie stoją przed w obliczu występującego problemu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobra współpraca instytucji i osób działających na rzecz rodzin i dzieci w obszarze przeciwdziałania i rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie tj. MOPS, KPP w Słupcy, GKRPA, Pedagodzy Szkolni, Psycholodzy, Kuratorzy Rodzinni i Zespół Interdyscyplinarny, - podejmowanie działań profilaktycznych tj.	- zbyt duże obciążenie zadaniami pracowników socjalnych uniemożliwiające skuteczną pracę socjalną z rodziną, - zbyt duża liczba zadań spoczywających na pracownikach Policji i Kuratorach Rodzinnych, - silnie zakorzenione i podtrzymywane przez stereotypy bagatelizowania zjawiska przemocy, - zbyt małe zainteresowanie społeczności lokalnej

²⁾ Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych, Słupca 2020 r.

kampania społeczna " REAGUJ NA PRZEMOC", informacje zamieszczane na stronie internetowej MKRPA i w Informatorze Słupckim, realizacja rekomendowanych przez PARPA programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży. - organizowanie szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz dla pracowników MOPS, KPP, Kuratorów Sądowych i Pedagogów Szkolnych, - prowadzenie punktu konsultacyjnego dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie, w którym konsultacji udzielają: Psycholog, Psychoterapeuta i Pedagog, - prowadzenie zajęć opiekuńczo- wychowawczych i socjoterapeutycznych dla dzieci z grup ryzyka, - nieodpłatne użyczenie pomieszczeń grupie samopomocowej AI- Anon.	profilaktyką i zjawiskiem występowania przemocy w rodzinie, - brak programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie, - brak środków przymusu do udziału sprawców przemocy w programach korekcyjno-edukacyjnych, - brak mieszkań chronionych, socjalnych dla osób doświadczających przemocy, - brak środków w budżecie miasta przeznaczonych na działania podejmowane przez Zespół Interdyscyplinarny.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- zmiany prawne umożliwiające skuteczną pomoc osobom doznającym przemocy, - wzrost świadomości społeczeństwa poprzez zwiększenie działań informacyjnych dotyczących problematyki przemocy w rodzinie, - obalenie stereotypów i mitów o tematyce przemocy, zmiana postaw społecznych, - ustawiczne kształcenie osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - wyodrębnienie środków z budżetu miasta na działania podejmowane przez Zespół Interdyscyplinarny, które mogłyby stanowić wkład własny niezbędny do realizacji projektów finansowanych ze środków zewnętrznych.	- poczucie bezkarności u osób stosujących przemoc wynikające z braku konsekwentnych działań w stosunku do sprawców przemocy, - niskie kary stosowane wobec sprawców przemocy domowej, zamienne najczęściej na kary pozbawienia wolności w zawieszeniu, - brak programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy domowej, - niechęć do współpracy osób doświadczających przemocy, brak konsekwencji w podejmowanych przez te osoby działaniach, - brak możliwości gwarantowania bezpieczeństwa ofiarom przemocy domowej, - brak środków z budżetu miasta na działania, które podejmowane byłyby przez Zespół Interdyscyplinarny.

3. Działania podejmowane na rzecz ochrony rodzin przed przemocą:

- dobra współpraca interdyscyplinarna podmiotów i osób działających na rzecz rozwiązywania problemów osób dotkniętych przemocą domową tj. MOPS, KPP w Słupcy, MKRPA, Pedagodzy, Psycholodzy Szkolni, Kuratorzy Rodzinni.
- odizolowanie sprawcy przemocy nakazem natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia wydanym przez Policję lub Żandarmerię Wojskową i wojskowe organy porządkowe,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą poradnictwa psychologicznego, psychoterapeutycznego, prawnego w punkcie konsultacyjnym,
- motywowanie osób stosujących przemoc do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- prowadzenie w placówkach oświatowych rekomendowanych programów profilaktycznych mających na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie,
- prowadzenie kampanii społecznych, zamieszczanie informacji na stronie internetowej MKRPA i w Informatorze Słupckim mających na celu wzrost świadomości społecznej nt. przemocy w rodzinie,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie,
- zbieranie i opracowanie danych statystycznych potrzebnych do diagnozowania tych problemów z instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście Słupca.

III. CEL PROGRAMU

Celem głównym programu jest tworzenie odpowiednich warunków do skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Cele szczegółowe programu:

1. Działania profilaktyczne i edukacyjne społeczności lokalnej

Lp.	ZADANIE	DZIAŁANIA	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI
1.	Edukacja społeczności lokalnej.	- prowadzenie działań profilaktycznych skierowanych dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka, - prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych, plakaty i ulotki, - udostępnienie informacji o instytucjach i organizacjach działających na rzecz ofiar przemocy w rodzinie.	- Zespół Interdyscyplinarny, - MOPS, - MKRPA, - Policja, - Placówki Oświatowe, - Organizacje pozarządowe.	2021-2025 roku.
2.	Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie radzenia sobie z przejawami agresji i przemocy.	- organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży z zajęciami profilaktycznymi z zakresu przeciwdziałania przemocy.	- Placówki Oświatowe, - MKRPA, - Inspektor ds.PiRPA.	2021-2025 roku.

2. Pomoc osobom doświadczającym przemocy

Lp.	ZADANIE	DZIAŁANIE	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI
1.	Zapewnienie wsparcia instytucjonalnego osobom doświadczającym przemocy.	- prowadzenie punktu informacyjno-konsultacyjnego dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie, poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne, - pomoc dzieciom w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie, - praca socjalna z rodziną dotkniętą przemocą.	-MOPS, -MKRPA, - Placówki Oświatowe.	2021-2025 roku.
2.	Odizolowanie sprawców przemocy od ofiar.	- nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.	- Policja, - Żandarmeria Wojskowa i wojskowy organ porządkowy.	2021- 2025 roku.
3.	Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy.	- współpraca z podmiotami zapewniającymi schronienie osobom doświadczającym przemocy.	-MOPS, - Zespół Interdyscyplinarny, Burmistrz Miasta.	2021- 2025 roku.

3. Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie

Lp.	ZADANIE	DZIAŁANIE	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI
1.	Prowadzenie przez Zespół Interdyscyplinarny działań	- podejmowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie, - monitorowanie sytuacji rodzin	-Zespół Interdyscyplinarny - MOPS - MKRPA	2021-2025 roku.

	interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	dotkniętych przemocą, - motywowanie osób stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych.	- Policja - Prokuratura/Sąd	
--	--	--	--------------------------------	--

4. Rozwój kompetencji zawodowych osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Lp.	ZADANIE	DZIAŁANIE	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI
1.	Zwiększenie kompetencji służb działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- organizowanie, udział w szkoleniach i konferencjach dla przedstawicieli służb działających w obszarach przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	-Zespół Interdyscyplinarny - MOPS - MKRPA - Policja - Kuratorzy Sądowi - Organizacje pozarządowe.	2021-2025 roku.

IV.

ODBIORCY PROGRAMU

Program skierowany jest do:

- mieszkańców miasta w tym osób zagrożonych, dotkniętych przemocą domową,
- sprawców przemocy w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie,
- instytucji/osób zajmujących się profesjonalnie udzielaniem pomocy i wsparcia społecznego.

V. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Podmiotem odpowiedzialnym za monitoring i ewaluację programu będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Słupcy, który zapewnia obsługę organizacyjno- techniczną zespołowi interdyscyplinarnemu. Zasadniczym celem monitorowania jest przygotowanie diagnozy zjawisk związanych z przemocą w rodzinie oraz dostarczenie danych do ewaluacji programu. Monitoring umożliwi analizę podejmowanych działań i ocenę skuteczności tych działań. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o sprawozdawczość jego realizatorów. Ewaluacja odpowie nam na pytanie, co zostało zrobione, jaki rodzaj działań podjęto oraz liczbę osób objętych interwencją.

Zadania do realizacji:

1. Zebranie i opracowanie danych statystycznych dotyczących zjawisk związanych z przemocą w rodzinie.
2. Dokonanie diagnozy opartej na cyklicznych badaniach zjawisk i problemów związanych z przemocą w rodzinie.
3. Udoskonalenie podejmowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.
4. Roczne sprawozdania z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

VI. REALIZATORZY PROGRAMU;

1. Zespół Interdyscyplinarny
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
3. Urząd Miasta w Słupcy
4. Sąd Rejonowy w Słupcy
5. Komenda Powiatowa Policji
6. Placówki oświatowe działające w Słupcy
7. Placówki służby zdrowia
8. Organizacje pozarządowe

VII. FINANSOWANIE PROGRAMU

Źródłem finansowania programu są środki z budżetu Miasta Słupcy.

Dział - Pomoc społeczna 852, rozdział - zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie 85205.

Uzasadnienie

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025, określa sposób realizacji zadań własnych gminy, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W ramach tych działań konieczne jest stworzenie gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Projekt programu został omówiony z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego i uzyskał akceptację. Wobec powyższego niniejszą uchwałą uznać należy za konieczną i uzasadnioną.